

Ühinenud Rahvaste
Hariduse, Teaduse
ja Kultuuri
Organisatsioon

UNESCO Eesti Rahvuslik Komisjon

UNESCO sündmused

Vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni osalisriikide 5. üldkogu Pariisis

2.–4. juunil peeti UNESCO peakorteris vaimse kultuuripärandi kaitse konventsiooni osalisriikide üldkogu, kus valiti komiteesse 12 uut liiget: Afganistan, Alžeeria, Bulgaaria, Kongo, Côte d'Ivoire, Etioopia, Ungari, India, Mongoolia, Korea Vabariik, Saint Lucia ja Türgi. Lisaks akrediteeriti komiteed nõustava organina 22 uut vabaühendust. Komitee saab nüüd vajadusel küsida nõu 178 akrediteeritud vabaühenduselt, mis tegelevad vaimse kultuuripärandi erinevate valdkondadega.

Üldkogu oluline teema oli ka rakendusjuhiste muutmine. Muu hulgas otsustati, et 2015. aastast hakkab kõiki vaimse pärandi konventsiooni nimekirjadesse esitatud taotlusi hindama üks 12-liikmeline hindamiskomitee, kuhu kuuluvad kuus eksperti komiteesse mittekuuluvate riikide seast ning kuus akrediteeritud vabaühenduste esindajat.

Üldkogu otsustas eraldada vaimse pärandi fondist üle nelja miljoni USA dollari, et toetada liikmesriikide projekte vaimse pärandi kaitseks.

Eestit esindas üritusel Tartu ülikooli kultuuriteaduste professor ja UNESCO ERK nõukogu esimees Kristin Kuutma.

Teadusseminar Bratislavas

15.–17. juunil organiseerisid Saksamaa, Austria ja Slovakkia UNESCO rahvuslikud komisjonid Bratislavas rahvusvahelise *workshop*'i kestliku arengu ja teaduse teemal, mis oli suunatud Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele. Eestit esindasid Rea Raus Tallinna ülikoolist ja Elen Peetsmann Eesti maaülikoolist. Osalejad võtsid vastu pöördumise, milles väljendatakse muret keskkonna jätkusuutlikkuse pärast meie regionis ja kutsutakse üles pöörama rohkem tähelepanu teaduse rollile kestlikus arengus.

MAB ICC 26. istung Rootsisis

10.–13. juunil toimus Rootsisis UNESCO programmi "Inimene ja biosfäär" (MAB) rahvusvahelise koordinatsiooninõukogu (ICC) 26. istung. Eesti on praegu selle nõukogu liige ning meid esindas Eesti MAB ekspert Toomas Kokovkin. Istungil valiti uus büroo, kuhu kuuluvad Mehhiko (eesistuja), Egiptus, Kasahstan, Suurbritannia, Ukraina.

Istungil esitati põhjalik uuring rahvusvahelise biosfäärialade võrgustiku tegevuskava elluviimisest, milles kinnitati, et edu on saavutatud kõigis tegevuskava valdkondades, kuid see ei ole olnud ühtlane. Viies

valdkonnas nähakse arenguvõimalusi: tugevdada võrgustikku ja kaasata sellesse rohkem biosfäärialasid; tugevdada võrgustiku koordineerivat ja infovahetuse funktsiooni; arendada võrgustiku globaalset rolli uute ideede väljatöötamiseks; suurendada võrgustiku silmapaistvust; tugevdada rahalise- ja inimressursi baasi.

Arutati ka uut tegevuskava aastateks 2015–2021, mis plaanitakse vastu võtta MAB ICC 2015. a istungil. Eraldi arutati ka nn väljumisstrateegiat, mille eesmärgiks on tagada kõigil biosfäärialadel kohaliku elanikkonna kaasatus kestlikku looduskasutusse. Austria ja Suurbritannia võtsid vabatahtlikult tagasi mitu oma biosfääriala, kuna need ei vasta sellele nõudele. Vaatamata väljumisstrateegiale jätkub hoogne uute biosfäärialade võrgustikku vastu võtmine ning nii suure võrgustiku haldamine on muutunud keeruliseks. Logisevad ka vastuvõtmise kriteeriumid, millele ICC korduvalt tähelepanu juhtis, hindamisel puudub teaduslik järjekindlus, liiga palju on maailmapoliitilisi mõjureid. Nii näiteks võeti vastu Põhja-Korea biosfääriala, millel puudus isegi korralduskava, kuid lükati tagasi Kasahstani taotlus, kuna puhverala piir kõrgmäestikus ei olnud piisavalt selge. USA huvi võrgustiku vastu on kasvanud.

Istungil esitas Toomas Kokovkin lühiaruande Eesti biosfääriala tänasest seisust, meie uuest programmist ja tegevuskavast ja biosfääriala nõukojast, rõhutas rohemajanduse osa meie uues tegevuskavas, rääkis õppekavade plaanidest ja teadlikkuse suurendamisest ning tegevuste kombineerimisest EL projektidega.

Istungi ajal toimus ka EuroMABi koosolek. Eesti korraldab 2015. a EuroMABi koosoleku, mille ettevalmistused algavad sügisel 2014.

2015. aasta lõpuks peame esitama oma biosfääri programmiala perioodilise ülevaate UNESCOle. Järgmine MAB ICC istung toimub 8.–12. juunil 2015 Pariisis.

Foto: Toomas Kokovkin

UNESCO ERK
Pikk 2,
10123 Tallinn
Tel: 6 441431
Fax: 6 313757

unesco@unesco.ee
www.unesco.ee

Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmiala arengud

27. mail toimus Vormsil Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmiala nõukoja koosolek, kus arutati programmi uusi arenguid ning selle rakenduskava Vormsi saarel, samuti keskkonnahariduse ja taastuvenergia kasutamise küsimusi. Juulis külastavad Eestit UNESCO geoparkide eksperdid, mistõttu oli teemaks ka Lääne-Eesti saarestiku biosfääri programmiala ja MTÜ Saarte Geopark koostöö. UNESCO ERKi esindasid nõukoja liige Toomas Kokovkin ja juhataja Kerli Gutman.

Arutelu maailmapärandi komitee valimissüsteemi üle

20.–21. mail kogunes Pariisis juba kolmandat korda maailmapärandi konventsiooni osalisriikide üldkogu otsusega asutatud töörühm, mis arutab maailmapärandi komitee valimissüsteemi võimalikku muutmist. Eelmised kohtumised toimusid selle aasta jaanuaris ja märtsis. Põhivaidlus on selles, kas valimissüsteem tuleks muuta valimisgruppide põhiseks, või on ka teisi võimalusi, kuidas tagada erinevate regioonide õiglasem tasakaal komitees. Töörühm peab esitama oma ettepanekud 13.–14.11.2014 Pariisis peetavale erakorralisele üldkogule. Kolme kohtumisega konsensussele ei jõutud, sest on nii neid riike, kes eelistavad senise süsteemi jätkumist (vabad valimised, kuid vähemalt üks koht igale valimisgrupile on tagatud), kui ka neid, kes eelistavad kõik kohad valimisgrupiti ära jagada. Erakorralisele üldkogule otsustati lõpuks esitada kolm ettepanekut, mis kohtumistel kõige enam toetust leidsid: Ladina-Ameerika ja Kariibi mere regiooni (GRULAC) ettepanek näeb ette kohtade jagamist valimisgrupiti, Eesti ettepanek oli tugevdada senist turvasüsteemi nii, et igale valimisgrupile oleks tagatud kaks kohta, ning Norra ettepanek nägi ette lisakohti suurematele valimisgruppidele ja neile riikidele, kes pole varem komitee liikmed olnud. Eesti ettepanek sai välja pakutud ühe alternatiivina lootuses, et see võiks olla kompromiss erinevate nägemuste vahel. See ettepanek muudab hetkel kehtivat valimissüsteemi, on olemuselt lihtne, tugevdab regionaalset tasakaalustatust, kuid toetab vabade valimiste põhimõtet, et riigid saadaksid komiteesse eksperdid. Valimissüsteemi saab üldkogu muuta 2/3 hääletenamusega ning viimasel kohtumisel tundus, et ükski kolmest ettepanekust vajalikku toetust ei kogu. Eestit esindas töörühmas Margit Siim UNESCO ERKist.

UNESCO maailmapärandi komitee 38. istung Dohas

15.–25.juunil Katari pealinnas peetud maailmapärandi komitee 38. istungil kanti maailmapärandi nimekirja 26 uut paika. Nimekirja kannete üldarv ületas maagilise tuhande piiri ja sinna kuulub nüüd 1007 paika 161 riigist. Tuhandes kanne nimekirjas on elurikkusega hiilgav looduspärandi paik Botswanast – Okvango delta. See on maailma suurim sisemaine jõedelta, mille soised alad suurvee ajal haaravad enda alla ligi poole Eesti suuruse maatüki, ning mis on koduks paljudele ohustatud liikidele.

*Okvango delta
Foto: Joyce Bestelink*

Maailmapärandi nimekirja ning samaaegselt ka ohustatud pärandi nimekirja kanti Palestiina esitatud kultuurmaastik Battir. Tegu on Jeruusalemma lähistel asuvate põlluterrassidega, kus traditsiooniliste niisutussüsteemide abil kasvatatakse peamiselt oliive. Kuna selliseid terrasse leidub piirkonnas teisigi, polnud ICOMOSi hinnangul paiga erakordne ülemaailmne väärtus tõestatud, kuid salajase hääletuse tulemusena kanti paik siiski nimekirja.

*Battir
Foto: Jasmine Salachas*

Avalikkuse suuremat tähelepanu pälvis veel Austraalia valitsuse palve arvata maailmapärandi nimekirjast välja ligi 74 000 hektarit Tasmaania põlismetsi. Komitee lükkas selle ettepaneku tagasi, kuna ei tahtnud luua pretsedenti maailmapärandi ala piirimuudatuseks, mille eesmärk on

lubada raietöid põlismetsas. Seireraportite arutelu tulemusena pääses ohustatud pärandi nimekirjast välja üks paik – Tansaania kaksik-kaubalinnade Kilwa Kisiwani ja Songo Mnara varemed. Ohustatud pärandi hulka lisati kaks paika: Tansaania Selousi rahvuspark ja Boliivia linn Potosi.

Eesti osales istungi raames peetud nõupidamisel, kus tutvustati maailmapärandi konventsiooni perioodilise aruandluse seisu Euroopa ja Põhja-Ameerika regioonis. Riigid on jagatud kahte gruppi. Grupp A esitas aruanded 2013 (sh Tallinn), grupp B tähtaeg on 31.07.2014 (sh Struve meridiaanikaar). Kokkuvõtvalt on aruandlusest rohkem kasu riikidel, kel rohkem paiku nimekirjas, sest see annab võimaluse paikade seisundi võrdlemiseks ja nende haldajate koolitusteks maailmapärandi küsimustes. Eestile on sellest abi ennekõike regiooni kokkuvõtte näol, mis annab ülevaate ja võrdluse teiste paikadega. Euroopa regiooni aruandlust arutab maailmapärandi komitee 2015. aasta istungil.

Eesti seisukohalt oli istungil oluline segapärandit (kultuur+loodus) puudutav arutelu, kuna kaalumisel on puisniitude kandetaotluse ettevalmistamine. Praegused hindamiskriteeriumid ei võimalda segapärandit hinnata terviklikult. Kuna ka hindamisprotsessi viivad läbi kaks erinevat organisatsiooni, ICOMOS ja IUCN eraldi, jääb tihti käsitlemata kultuuri ja looduse vaheline koostoime, mis on enamasti sellesisuliste kandetaotluste põhiväärtus. Komitee on mõistnud, et kuna teineteisest sõltumatu hindamisprotsess ei näe ette ka ühise otsuse sõnastamist, on vaja põhimõttelist arutelu kogu teema üle ning ehk koguni vastava kriteeriumi lisamist, sest kultuuri -ja looduspärandi sidumine on konventsiooni üheks ideoloogiliseks lähtepunktiks.

Eesti osales maailmapärandi fondi eelarve tööühmas, mille eesistujaks valiti Soome. Arutati maailmapärandi fondi eelarve suurendamise võimalusi, et üha kasvava tööhulgaga toime tulla. Liikmesriikidele on välja pakutud mitmeid viise vabatahtlike annetuste tegemiseks, millest kõige lihtsam on liikmemaksu vabatahtlik kahekordistamine igal aastal. Eesti puhul oleks see aastast täiendavalt 1306 dollarit. Istungi avamisel kuulutas Katari peaminister välja uue erifondi asutamise ohustatud pärandi kaitseks konfliktides või loodusõnnetustes, kuhu Katar kavatses teha 10 miljoni dollarilise sissemakse.

Eestist osalesid Urve Sinijärv keskkonnaministeeriumist, Liina Jänes kultuuriministeeriumist ja Margit Siim UNESCO ERKist. Maailmapärandi komitee järgmine istung toimub 28.06–08.07.2015 Bonnis.

Vanalinna arengukava kaitseb maailmapärandit Tallinnas

Tallinna linnavolikogu kiitis oma 12. juuni 2014. a istungil heaks Tallinna vanalinna arengukava aastateks 2014–2021, mis keskendub UNESCO maailmapärandi kaitsele.

Arengukava näeb muu hulgas ette toetada kirikute ja kultuuriväärtuslike hoonete restaureerimist vanalinnas. Mälestiste kaitse ja restaureerimise kõrval rõhutatakse vajadust hoida vanalinna püsielanikkonda ja kasvatada selle arvu. Seetõttu on kava kaks läbivat eesmärki vanalinna väärtuse säilitamine nii UNESCO maailmapärandi paigana kui ka hea elukeskkonnana. Olulisena on välja toodud elanike turvalisus, puhkevõimalused, vanalinna ümbritseva haljasvööndi seisukord. Müra vähendamiseks on kavas esitada ettepanekuid öörahu seadustavatesse õigusaktidesse ning reguleerida täpsemalt meelelahutus- asutuste õigusi ja kohustusi.

Aastateks 2014–2021 koostatud arengukava valmis eri huvigruppide mitmeaastase laiapõhjalise koostöö tulemusel. Kaasatud olid vanalinna elanikud, ettevõtjad, erialaliitused, linna- ja riigiametite esindajad, Eesti ning rahvusvahelised eksperdid.

Eesti vastas 2005. a konventsiooni rakendamise küsimustikele

Juunis esitas Eesti kultuuriministeeriumi juhtimisel vastused küsimustikele UNESCO kultuuri väljendusvormide mitmekesisuse kaitse ja edendamise konventsiooni (2005. a konventsioon) artiklite 16 ja 21 rakendamise kohta. Need artiklid keskenduvad rahvusvahelistele suhetele ja arengukoostööle. Eesti rakendab neid peamiselt Eesti arengukoostöö ja humanitaarabi strateegia 2011–2015 raames toimunud loomemajanduse projektide kaudu. Lisaks on meil kultuurialased koostöölepped mitmete meie arengukoostöö prioriteetidega, nagu Ukraina, Moldova ja Gruusia. Eesti teeb regulaarseid vabatahtlike annetusi 2005. a konventsiooni rahvusvahelisse fondi ja osaleb konventsiooni rakendamisel ka Euroopa Liidu kaudu.

Uued UNESCO soovitude tõlged

UNESCO ERK veebilehele on lisandunud kaks uut UNESCO soovitude tõlget. Üks neist käsitleb kõrgharidusega õppepersonali staatust, kus on muu hulgas välja toodud mitmed kõrgharidusega õppepersonali õigused ja vabadused, vastutus ja kohustused ning töötingimused. Teine soovitus käsitleb kõrgkooliõpingute ja kõrgharidus-tunnistuste tunnustamise meetmeid.

UNESCO on aegade jooksul vastu võtnud 32 soovitud. Nende seast on UNESCO täitevkoogu välja valinud 11 prioriteetset, mille rakendamist jälgitakse suurema tähelepanuga ning mille kohta küsitakse liikmesriikidelt perioodiliselt aru. Ehkki soovitud pole kohustava iseloomuga, on neil ometi vaieldamatu moraalne jõud, kuna suur hulk riike on üksmeelselt need dokumendid vastu võtnud ja neid tunnustanud. Seega võib neid vaadelda kui organisatsiooni liikmesriikide poolt laialdaselt tunnustatud põhimõtteid ja norme.

<http://www.unesco.ee/unesco-soovitud-eesti-keeles>

Kalender

14. –24.07. 2014

UNESCO kunstilaager
Andorras

16. –27.07. 2014

UNESCO maailmapärandi
hariduse programmi
valitud EstYesi projekt
„Heinategu puisniitudel“

22. –24.07. 2014

UNESCO rahvuslike
komisjonide
nõupidamine Astanas

15. –30.10.2014

UNESCO täitevkoogu
195. istung Pariisis

13. –14.11.2014

Maailmapärandi
konventsiooni
osalisriikide
erakorraline üldkogu
Pariisis

10.–12.11. 2014

Kestliku arengu hariduse
maailmakonverents
Jaapanis

UNESCO ühendkoolide teaduskonverents Kihnus

22.–24. maini toimus Kihnu saarel UNESCO ühendkoolide teaduskonverents. Konverentsi korraldas UNESCO Eesti rahvuslik komisjon. Üritust toetas Eesti välispoliitika instituut.

*Konverentsil osalejad
Foto: Kersti Lõhmus*

Iga-aastasel õpilaskonverentsil esitasid UNESCO ühendkoolide õpilased uurimistöid, referaate ja esseesid, mille teemad olid sellel korral peamiselt seotud ajaloo ja kirjandusega, aga leidus ka töid, millel on väga selgelt rakenduslik väärtus. Nii esitlesid Jüri gümnaasiumi õpilased Raiko Lepik ja Johannes Tiitus tööd, mis uuris 3D-printeriga prillide tootmise võimalikkust ning Pae gümnaasiumi õpilased tutvustasid loovtööna valminud linnusemaketti.

Konverentsi eesmärk oli tutvustada õpilaste uurimistöid ning anda õpilastele avaliku esinemise kogemus.

*Ettekanded
Foto: Kersti Lõhmus*

Konverentsil osalejad tutvusid lisaks Kihnu saarega, külastasid folkloorikontserti ning osalesid Kihnu muuseumis peetud töötubades.

Projekt „Balti keti lood“

Eesti, Läti ja Leedu ühisprojekti "Balti keti lood" eesmärk on suunata Balti riikide kooliõpilasi koguma oma lähedaste Balti ketiga seotud mälestusi, millest valik auhinnatakse ning avaldatakse e-raamatus, mis valmib aasta lõpuks kõigis kolmes keeles. Mälestuste kogumine toimub oktoobri lõpuni.

Eestis on projekti partnerid Okupatsioonide muuseum ja UNESCO Eesti rahvuslik komisjon. Projekt kuulub sündmuste sarja, millega Eesti tähistab Balti keti 25. aastapäeva, ning mida koordineerib riigikantselei. Teised projekti partnerid on Läti ja Leedu mäluasutused ning UNESCO rahvuslikud komisjonid.

UNESCO ühendkoole tutvustav ristmeediaprojekt

Sellel kevadel käisid UNESCO Eesti rahvuslikus komisjonis praktikal Tallinna ülikooli Balti filmi- ja meediakooli ristmeedia eriala tudengid Līva Vilnīte, Marleen Moss, Andra Rotaru ja Kristi Luht. Praktika käigus mõtlesid tudengid välja UNESCO ühendkoole tutvustava ristmeediaprojekti, mille käigus valmisid UNESCO ühendkoole tutvustav video ja brošüür. Lisaks viisid tudengid läbi UNESCO ühendkoole tutvustava töötoa MTÜ Mondo noorsootöötajate koolitusel Rakveres.

Tallinna kunstikool oli edukas UNESCO kunstikonkursil

Tallinna kunstikooli õpilased saavutasid häid tulemusi UNESCO Centre Louis François korraldatud rahvusvahelisel laste- ja noorte kunstikonkursil „Graines d’artistes du monde entier 2014“, mille teemaks oli tänava „Liikumine“.

14–17-aastaste vanusegrupis sai Karmen Birgit Kruustükk (juhendaja Anu Kalm) 2. koha, Lauri Miller (juhendaja Aimar Kristerson) 4. koha, Talvi Raamat (juhendaja Kai Kuusing) 10. koha ning Birgit Saar (juhendaja Kai Kuusing) 11. koha. 18–25-aastaste vanusegrupis nimetati Andreas Tukmanni töö (juhendaja Aimar Kristerson) 7. koha vääriliseks.

Konkursile laekus kogu maailmast 2400 teost, mille seast valis kunstnikest ja kultuuritegelastest koosnev žürii välja 100 preemiaväärilist tööd, mis pandi välja maikuus avatud rahvusvahelisele kunstinäitusele Troyes.